

„МИГ” - ДЕБЕЛЯНОВ

(анализ)

Димчо Дебелянов пише стихотворението „Миг” преди заминаването си на фронта. То може би е първият белег за нов етап в творческото развитие на Дебелянов, предшествашо цикъла творби, създадени на фронта, които от своя страна представляват преломен момент както за Дебелянов, така и за българската литература. Някои критици смятат това стихотворение за символистично. Основание за това може би им дава абстрактният и условен езиков израз на поета, както и стремежът му към максимално дематериализиране на действителността, която сякаш се съмнява в собственото си съществуване: *„Дали се е случило нявга – не помня / не знам – ще се случи ли”*. Но в същото време център на този неконкретен и дематериализиран свят е конкретната личност на лирическият герой. Лирическият аз се намира в положение на някаква безизходност, самота: *„ тъжен и морен, аз плувах самин из тълпата огромна”*.

Пространствено лирическият субект е представен между небето и земята, което подсилва неговата самота:

*Над мене, замръзнало в мисъл безумна
небето немееше странно далече,
а долу се носеше музика шумна
от стъпки, от смях и преплетени речи.*

Небето по принцип е обобщаващ символ на свещения ред във вселената, но тук то е „странно далече”. Следователно авторът намеква, че този ред на земята е много трудно достижим. Може би мигът, за който става дума в стихотворението, е мигът, когато лирическият аз ще вникне в смисъла на човешкото съществуване, ще се освободи от самотата, когато „редът” на Земята ще се възстанови. Сега лирическият аз не принадлежи на този свят, още повече - той не иска да му принадлежи:

*Но горди и сладни очи не зовяха
на уличен пир мойте жажди смирени
мъжете там хилави войни бяха
жените – отвъргнати, неми сирени...*

С вторите два стиха авторът въвежда лица, но не индивидуализирани, а в събирателни образи с обобщени характеристики. Но характеристиката е необичайна, защото поначало „войн” в своята семантика изисква епитет с положителен знак (например: „храбър”, „силен”, „смел”). Вместо такъв обаче е употребен отрицателният „хилав” – в смисъл на „слаб”, „немощен”, но най-вече в смисъл на „сломен”, „победен” войн. „Отвъргнати неми сирени” също звучи като анахронизъм. „Сирена” е синоним на

красива и сладна прелъстителка. А отвъргнатите прелъстителки вече не са прелъстителки. В митологията сирените, с прекрасните си песни, са подмамвали от своя остров мореплавателите, за да разбият корабите им в неговите скали. Тогава „няма сирена“ би било равносилно на „смъртна богиня“, т. е. на богиня, изгубила божествената си сила. Следователно *„жените – отвъргнати неми сирени“* означава жени, изгубили своята женственост.

По този начин поетът описва градът – „огрешен и позорен“. Но тук, според мен, думата „огрешен“ не е употребена в смисъл на греховен (както повечето символисти описват града), а в смисъл на грешен, град, в който нещо не е наред, в който има нещо „грешно“. И това, което не е както трябва, е „тълпата“, т.е. обществото. Ето към това общество не иска да принадлежи лирическият герой. Затова и вижда *„света като пропаст бездънна“*. Но тогава той все още има надежда, че тази вълна ще промени нещо (*аз сетих и страх и молитви в сърце си*). Но авторът много явно показва, че тези надежди са напразни. Вълната, която по принцип води със себе си промени, още повече - прави това с много шум, тук е „глуха“, т.е. съвсем слаба, почти незабележима. Водите са „незрими“, с глух и тайнствен ромон.

И въпреки всичко това лирическият аз не се отказва да търси отговор на вечните въпроси:

*Защо е тъй горд и надвластен, а ние –
тъй-слаби, тъй горестни, безнадеждни,*

не спира да се моли (но „плахо“), че *„някакъв глас ще вещае / незнаен завет из незнайни скрижали“*. Скрижал е свещен завет, непоколебима истина. Но истинският духовен срыв идва, когато целта се окаже неосъществима:

*Напразно, уви! Невъзпламнал угасна
великият миг на великото чудо.*